

GIÁO DỤC NÂNG CAO NHẬN THỨC CHO SINH VIÊN KÝ TÚC XÁ ĐẠI HỌC KHOA HỌC, ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN VỀ HẠN CHẾ SỬ DỤNG TÚI NILON

Nguyễn Thị Hồng Viên*, Vũ Thị Phương, Nguyễn Thị Hồng
Trường Đại học Khoa học - ĐHTN Thái Nguyên

TÓM TẮT

Số lượng lớn sinh viên tập trung tại khu vực ký túc xá Đại học Thái Nguyên nói chung và Đại học Khoa học nói riêng đã phát sinh ra lượng rác thải sinh hoạt đáng kể, trong đó đặc biệt là túi nilon. Bên cạnh đó, một bộ phận không nhỏ sinh viên chưa nhận thức một cách đầy đủ về phân loại và bỏ rác đúng nơi quy định, bảo vệ môi trường. Chương trình "Giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon" được thực hiện nhằm mục tiêu nâng cao nhận thức, thay đổi hành động cho sinh viên KTX Đại học Khoa học hướng tới giảm thiểu sử dụng túi nilon. Các hoạt động chính của chương trình bao gồm: Tổ chức thuyết trình, quay và chiếu phim tư liệu, tổ chức trò chơi, cuộc thi, trình diễn thời trang, treo băng rôn, áp phích. Kết quả khảo sát sau khi triển khai chương trình cho thấy, số lượng sinh viên có nhận thức về hạn chế sử dụng túi nilon đã tăng từ 39% lên 60%.

Từ khóa: *Giáo dục môi trường; túi nilon; tái sử dụng; tái chế; giảm thiểu*

Ngày nhận bài: 28/11/2018; Ngày hoàn thiện: 20/02/2019; Ngày duyệt đăng: 28/3/2019

STUDENT AWARENESS EDUCATION IN THE AREA OF DORMITORY OF THE THAI NGUYEN UNIVERSITY OF SCIENCES ABOUT THE RESTRICTED USE OF PLASTIC BAGS

Nguyen Thi Hong Vien*, Vu Thi Phuong, Nguyen Thi Hong
University of Sciences - TNU

ABSTRACT

The large number of students concentrated in Dormitory of Thai Nguyen University in general and the University of Sciences in particular have generated significant amount of waste, especially plastic bags. Besides, a great number of students are not fully aware of the classification and disposal of garbage in the prescribed places, protecting the environment. The "Student awareness education in the area of dormitory of the Thai Nguyen University of Sciences about the restricted use of Plastic Bags" was implemented in order to raise awareness and change their habits, towards a reduction in the use of plastic bags. The main activities of the program include: Organizing presentations, filming and screening of documentary films, organizing games, contests, fashion shows, hanging banners and posters. Results from the survey show that the number of students who are aware of the restricted use of Plastic Bags has increased from 39% to 60%.

Key words: *Environmental Education; Plastic bags; Reuse; Recycling; Minimize*

Received: 28/11/2018; Revised: 20/02/2019; Approved: 28/3/2019

* Corresponding author: *Tel: 0913 571753; Email: viennth@tnus.edu.vn*

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trường Đại học đang phát động chiến dịch xây dựng phòng ở xanh - sạch - đẹp. Tuy nhiên, theo khảo sát sơ bộ, tiêu chí “xanh” là tiêu chí rất khó thực hiện. Sinh viên hiện nay là đối tượng rất đáng được quan tâm thay đổi nhận thức, ngay cả trong việc sử dụng túi nilon. Do sống xa nhà, mọi sinh hoạt hàng ngày đều phụ thuộc vào các dịch vụ bên ngoài, nên lượng túi nilon hàng ngày thải ra tại ký túc xá là khá lớn.

Cũng theo kết quả khảo sát, tình trạng vứt rác (trong đó có túi nilon) bừa bãi còn khá phổ biến, cả trong lớp học, và khu vực ký túc xá. Nhiều bãi rác tồn tại trong khuôn viên ký túc xá gây mất mỹ quan. Túi nilon không những có những tác hại lâu dài đối với môi trường mà còn ảnh hưởng đến trực tiếp tới nguồn nước, mang nhiều nguy cơ gây bệnh và giảm hình ảnh đẹp của ký túc xá.

Xuất phát từ thực trạng nói trên và yêu cầu thực tế về việc hình thành ý thức bảo vệ môi trường cho sinh viên một cách tự giác, tích cực, vấn đề Giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về giảm thiểu sử dụng túi nilon rất cần được triển khai thực hiện.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Phương pháp phân tích, tổng hợp tài liệu

Trong quá trình thực hiện chương trình, các tài liệu được thu thập từ nhiều nguồn khác nhau: Ủy ban nhân dân thành phố Thái Nguyên, các tài liệu khoa học về rác thải và phân loại, xử lý rác thải, một số tài liệu về xây dựng chương trình giáo dục môi trường từ các tổ chức phi chính phủ (ENV, PanNature...)... tập trung vào vấn đề giáo dục môi trường cho sinh viên; đề án phân loại rác thải tại nguồn tại Thành phố Thái Nguyên.

Các tài liệu được thu thập nhằm đánh giá khả năng áp dụng chương trình vào thực tế, trên cơ sở đó, tiến hành thực hiện các hoạt động của chương trình một cách hiệu quả nhất.

Phương pháp điều tra xã hội học

Phương pháp điều tra được sử dụng chủ yếu là phỏng vấn bằng bảng hỏi, áp dụng cho sinh viên Đại học Khoa học, với 500 phiếu điều tra (khoảng 80% sinh viên ký túc xá). Điều tra xã hội học được sử dụng nhằm khảo sát về hiện trạng sử dụng túi nilon trong nhóm đối tượng sinh viên, tạo cơ sở xây dựng chương trình truyền thông môi trường về hạn chế sử dụng túi nilon cho sinh viên KTX Trường Đại học Khoa học.

Phương pháp thực nghiệm khoa học

Đây là phương pháp chủ đạo trong chương trình, được sử dụng dưới các hình thức cuộc thi, trò chơi vận động, trình diễn thời trang ... Các hoạt động này tạo cho sinh viên cảm giác tò mò khám phá ra các vấn đề môi trường đang tồn tại trong ký túc xá của trường, từ đó có thái độ tích cực và hành động hạn chế sử dụng túi nilon mà không làm cho sinh viên cảm thấy gò bó, ép buộc khi tham gia chương trình.

Toàn bộ hoạt động thực nghiệm được diễn ra từ 19h - 22h ngày 4/11/2018, tại sân kí túc xá trường Đại học Khoa học - ĐHT Thái Nguyên, với sự tham gia của 200 sinh viên. Kết hợp với những đợt tuyên truyền tại các phòng ở trong vòng 01 tháng (tháng 10/2018), giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về giảm thiểu sử dụng túi nilon nhằm mục tiêu thay đổi thói quen và định hướng sinh viên hạn chế sử dụng túi nilon.

Phương pháp toán học

Được sử dụng để tổng hợp phiếu điều tra, nhằm đánh giá sơ lược về hiện trạng và ý thức của sinh viên về vấn đề sử dụng túi nilon trước và sau khi thực hiện giáo dục nâng cao nhận thức về hạn chế sử dụng túi nilon.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Đánh giá sự cần thiết thực hiện giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên ký túc xá Trường Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon

Theo kết quả điều tra đánh giá nhận thức của sinh viên về hạn chế sử dụng túi nilon, hầu

hết các em vẫn chưa có sự quan tâm, chú ý đúng mức tới vấn đề này, có nhiều nhận thức chưa đúng. 90,2% sinh viên sử dụng khoảng 1-5 túi nilon / ngày. Mức sử dụng túi nilon của sinh viên ký túc xá Đại học Khoa học Thái Nguyên khá cao, sử dụng một cách lãng phí không cần thiết và chưa có dấu hiệu của việc giảm sử dụng.

Bảng 1. Tỷ lệ mức độ sử dụng túi nilon của sinh viên trong 1 ngày

Mức độ sử dụng	Số lượng sinh viên	Tỷ lệ %
Từ 1-5 chiếc	451	90,2%
Từ 5-10 chiếc	29	5,8%
Từ 10-15 chiếc	5	1%
>15 chiếc	15	3%
Tổng	500	100%

Hầu hết sinh viên đều thường xuyên sử dụng túi nilon vì tính nhỏ gọn và nhẹ (chiếm 63,1%). 7,8% sinh viên có ý kiến không có lựa chọn nào khác vì đi mua hàng tất cả chủ cửa hàng đều cho vào túi nilon. Phần lớn sinh viên đều biết tác hại của túi nilon từ công cụ truyền thông đại chúng (Internet, tivi), tuy nhiên, các thông tin đều chưa đầy đủ và chính xác. 72% sinh viên nghe nói tới một số loại túi thân thiện với môi trường nhưng không sử dụng.

Tổng hợp phiếu điều tra cho thấy nhận thức của sinh viên trong vấn đề hạn chế sử dụng túi nilon còn rất hạn chế (39%). Chỉ khoảng 20% sinh viên sử dụng túi vải, hộp đựng thức ăn, bình đựng nước cá nhân thay cho túi nilon, nhưng không thường xuyên do không tiện dụng và do thói quen. Bên cạnh đó, tại ký túc xá trường Đại học Khoa học - ĐHT Thái Nguyên chưa có hoạt động truyền thông giáo dục nhận thức cho sinh viên về việc hạn chế sử dụng túi nilon. Vì vậy triển khai giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên về hạn chế sử dụng túi nilon là rất cần thiết. Ban giám hiệu Trường Đại học Khoa học rất quan tâm đến chương trình và tạo điều kiện tốt nhất để chương trình được thực hiện sâu rộng tới các em sinh viên trong ký túc xá của Trường.

Xây dựng nội dung “Giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon”

Mục tiêu

- Nâng cao nhận thức của sinh viên KTX trường Đại học Khoa học về túi nilon.
- Hướng tới giảm thiểu sử dụng túi nilon.
- Góp phần xây dựng ký túc xá Đại học Khoa học xanh - sạch - đẹp.

Trên cơ sở tổng hợp kết quả điều tra nhận thức của 500 sinh viên ký túc xá Trường Đại học Khoa học Thái Nguyên về hạn chế sử dụng túi nilon, nhóm tác giả đề xuất các mục tiêu cụ thể như sau:

Bảng 2. Xác định mục

Nội dung đánh giá	Kết quả khảo sát (%)	Mục tiêu (%)
Sinh viên nắm bắt được các thông tin về tác hại của túi nilon	60	75
Sinh viên có thái độ trách nhiệm trong hạn chế sử dụng túi nilon	37	47
Hành vi của sinh viên trong hạn chế sử dụng túi nilon	20	30
Nhận thức của sinh viên đối với việc hạn chế sử dụng túi nilon	39	50

Nội dung chính

- + Cung cấp kiến thức về túi nilon: Nguồn gốc, tác hại, thời gian phân hủy, cách thức giảm sử dụng túi nilon...
- + Củng cố thái độ đúng đắn trong việc hạn chế sử dụng túi nilon cho sinh viên.
- + Định hướng hành động cụ thể để hạn chế sử dụng túi nilon cho sinh viên.

Thời gian thực hiện: Từ tháng 7/2018 đến tháng 11 năm 2018;

Lựa chọn và thử nghiệm các hoạt động thực nghiệm

Các hoạt động thực nghiệm được lựa chọn bao gồm: Thuyết trình, phim tư liệu, tổ chức trò chơi, băng rôn, áp phích.

Thuyết trình, chiếu phim tư liệu là công cụ khá phù hợp với đối tượng sinh viên. Thuyết trình cung cấp một số kiến thức cơ bản về túi nilon, tầm quan trọng của hạn chế sử dụng túi

nilon, định hướng những hành động cần khuyến khích trong việc giảm thiểu sử dụng túi nilon nói riêng.

Đối tượng chương trình lựa chọn là sinh viên nên phương tiện thuyết trình phù hợp với đối tượng cần giáo dục truyền thông. Hình thức thuyết trình kết hợp chiếu phim tư liệu sẽ củng cố thái độ, cung cấp cho sinh viên những hành động đúng cần khuyến khích, hành động cần thay đổi để tạo lập và duy trì thói quen hạn chế sử dụng túi nilon.

Phim tư liệu được quay trực tiếp tại ký túc xá Đại học Khoa học, tập trung vào vấn đề nan giải hiện nay là lạm dụng sử dụng túi nilon trong sinh viên. Phim tư liệu sẽ là kênh truyền thông hiệu quả, để sinh viên thấy được vấn đề và từ đó tác động đến tâm lý, với mục tiêu từ việc tác động tâm lý dẫn đến thay đổi hành vi.

Trò chơi, cuộc thi, trình diễn thời trang tái chế: Thu hút sinh viên vào chương trình, tạo điều kiện cho sinh viên thể hiện sự hiểu biết, khả năng của mình về các vấn đề môi trường và làm cho chương trình thêm phong phú, đa dạng, hấp dẫn. Nhóm công cụ trò chơi ô chữ kết hợp với trình diễn thời trang tái chế và cuộc thi “Cùng tìm hiểu về túi nilon” giúp truyền tải những thông tin quan trọng về tác hại của túi nilon, cách thức hạn chế sử dụng túi nilon thông qua các hành động cụ thể, thiết thực với sinh viên.

Bảng 4. Kế hoạch thực hiện các hoạt động thực nghiệm

Thời gian	Nội dung
19h00-19h10	Khai mạc
19h10-19h30	Văn nghệ: Hát mãi hành tinh xanh
19h30-19h50	Thuyết trình + video: Ô nhiễm trắng - Hiểm họa từ túi nilon và chất thải nhựa
19h50-20h10	Biểu diễn Thời trang tái chế
20h10-20h40	Trò chơi: Đối hình bắt chữ - Giải ô chữ
20h40-21h00	Kịch: Hoa hậu túi
21h00-21h50	Cuộc thi: Cùng tìm hiểu về túi nilon
21h50-22h00	Tổng kết các hoạt động thực nghiệm

Pa nô, áp phích: nhắc nhở các em sinh viên bảo vệ môi trường, hạn chế sử dụng túi nilon. Pa nô của chương trình được thiết kế với mục tiêu “không chất thải nhựa”, sử dụng chiếu và giấy tái chế, túi vải để trang trí.

Kế hoạch triển khai các hoạt động thực nghiệm được thể hiện trong bảng 4.

Thực hiện và đánh giá hiệu quả

Toàn bộ hoạt động của chương trình được thực hiện trong khoảng thời gian 5 tháng, từ tháng 7/2018 đến tháng 11/2018 theo kế hoạch đã đề ra.

Các hoạt động tuyên truyền hạn chế sử dụng túi nilon tại phòng ở của sinh viên trong ký túc xá được tiến hành từ 01/10/2018 đến 01/11/2018. Chương trình “Giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon” với nhiều hoạt động đa dạng được tổ chức vào ngày 4/11/2018 theo như kế hoạch trong bảng 4.

Các hoạt động thực nghiệm xen ghép (thuyết trình, hoạt động văn nghệ, trò chơi ô chữ, cuộc thi...) nhằm mục tiêu nâng cao nhận thức của sinh viên về túi nilon, định hướng các hành động và hướng dẫn sinh viên hạn chế sử dụng túi nilon:

Chương trình đã thu hút được sự chú ý và lôi cuốn khoảng 200 sinh viên tham gia. Đặc biệt, với cuộc thi “Cùng tìm hiểu về túi nilon”, sinh viên ký túc xá Trường Đại học Khoa học – ĐHTN Thái Nguyên đã được tự thực hành tái chế quần áo cũ thành các loại túi thân thiện với môi trường: túi đựng bút, túi xách đi học, đi chơi bằng vải...

Tác giả sử dụng công cụ phiếu điều tra để đánh giá nhận thức của sinh viên về vấn đề sử dụng túi nilon và đánh giá hiệu quả của các hoạt động giáo dục nâng cao nhận thức về hạn chế sử dụng túi nilon. Phiếu điều tra được thực hiện với 500 sinh viên (80% sinh viên ký túc xá của trường Đại học Khoa học - ĐHTN Thái Nguyên).

Kết quả thu được thông qua phiếu điều tra sau khi chương trình kết thúc: Hầu hết sinh viên tham gia chương trình đã có sự thay đổi nhận

thức một cách đáng kể, đặc biệt, các em đã nhận thấy vai trò, trách nhiệm của mình trong việc bảo vệ môi trường, hạn chế sử dụng túi nilon.

- Về mục tiêu sinh viên nắm bắt được các thông tin về tác hại của túi nilon: Theo khảo sát ban đầu, 300/500 sinh viên được hỏi (chiếm 60%) biết một cách chưa đầy đủ, chính xác hoàn toàn về nguồn gốc, thời gian phân hủy, tác hại của túi nilon đối với sức khỏe con người, môi trường và sinh vật. Sau khi thực hiện giáo dục nâng cao nhận thức, kết quả điều tra cho thấy 90% sinh viên nắm bắt được các thông tin về tác hại của túi nilon, đặc biệt, những nhận thức đã đầy đủ và chính xác hơn.

- Về mục tiêu sinh viên có thái độ trách nhiệm trong hạn chế sử dụng túi nilon: Thông qua kết quả khảo sát về việc ưu tiên lựa chọn túi thân thiện với môi trường thay thế cho túi nilon, biết cách giảm lượng túi nilon và chủ động giảm lượng túi nilon tiêu thụ hàng ngày trước và sau khi thực hiện giáo dục nâng cao nhận thức về hạn chế sử dụng túi nilon, số sinh viên có nhận thức đúng đắn và có thái độ tích cực, thể hiện trách nhiệm của mình trong việc hạn chế sử dụng túi nilon tăng từ 37% (185/500 sinh viên) lên 54% (270/500 sinh viên), vượt mục tiêu 9%.

- Về mục tiêu thay đổi hành vi của sinh viên, hạn chế sử dụng túi nilon: Những sinh viên tham gia chương trình đã đóng góp rất nhiều ý kiến, giải pháp của mình để hạn chế dùng túi nilon, sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường... Theo khảo sát ban đầu, có 20% sinh viên ký túc xá Đại học Khoa học Thái Nguyên sử dụng túi vải, hộp đựng thức ăn, bình đựng nước cá nhân thay cho túi nilon, nhưng không thường xuyên do không tiện dụng và do thói quen. Sau 1 tháng thực hiện giáo dục nâng cao nhận thức, số sinh viên biết cách và thực hành hạn chế sử dụng túi nilon đã tăng lên 35%, ở mức độ thường xuyên hơn.

Để đánh giá chung về nhận thức của sinh viên về hạn chế sử dụng túi nilon, nhóm tác giả lấy giá trị trung bình của kiến thức (nắm bắt được

các thông tin về tác hại của túi nilon), thái độ (có thái độ trách nhiệm trong hạn chế sử dụng túi nilon) và hành vi (thay đổi hành vi, hạn chế sử dụng túi nilon). Việc đánh giá nhận thức được thực hiện 1 tháng sau khi thực hiện giáo dục thông qua phiếu điều tra đối với 500 sinh viên ký túc xá Đại học Khoa học - ĐHTN Thái Nguyên. Hiệu quả của chương trình được thể hiện ở bảng 5 dưới đây:

Bảng 5. Bảng đánh giá hiệu quả của chương trình giáo dục môi trường

Nội dung đánh giá	Kết quả khảo sát ban đầu (%)	Mục tiêu (%)	Kết quả khảo sát sau khi thực hiện chương trình (%)
Sinh viên nắm bắt được các thông tin về tác hại của túi nilon	60	75	90
Sinh viên có thái độ trách nhiệm trong hạn chế sử dụng túi nilon	37	45	54
Hành vi của sinh viên trong hạn chế sử dụng túi nilon	20	30	35
Nhận thức của sinh viên đối với việc hạn chế sử dụng túi nilon	39	50	60

Sau khi thực hiện chương trình, thái độ, hành vi cũng như nhận thức của sinh viên ký túc xá Trường Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon đều được cải thiện đáng kể.

KẾT LUẬN

Với những tác hại của túi nilon đối với sức khỏe con người và môi trường, việc hạn chế sử dụng túi nilon là rất cần thiết. Chương trình “Giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên Ký túc xá Đại học Khoa học về hạn chế sử dụng túi nilon” đã thu được kết quả tốt. Hầu hết sinh viên có nhận thức đúng đắn và

đầy đủ hơn đối với vấn đề hạn chế sử dụng túi nilon, biết cách và thực hành hạn chế sử dụng túi nilon.

Để duy trì hiệu quả, các hoạt động giáo dục cần được tổ chức thường xuyên hơn. Bên cạnh đó cần có sự kết hợp giữa Trường Đại học Khoa học, Ban quản lý ký túc xá trong công tác giáo dục bảo vệ môi trường nói chung và hạn chế sử dụng túi nilon nói riêng cho sinh viên. Các hoạt động giáo dục cần được tiến hành trong gian dài, với khoản chi phí đầu tư cho các hoạt động giáo dục lớn hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Lê Thạc Cán, *Giáo dục môi trường trong các trường trung học chuyên nghiệp*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2000.
- [2]. Lê Văn Lanh, *Giáo dục môi trường (Tài liệu dành cho giáo viên và sinh viên trung học cơ sở)*, Nxb Giáo dục, 2006.
- [3]. Lê Văn Khoa, *Hỏi đáp về thiên nhiên và môi trường*, Nxb Giáo dục, 2005.
- [4]. Nguyễn Đình Hòa, *Sổ tay công tác truyền thông môi trường*, Quỹ môi trường Sida – Thụy Điển, 2005.